

Dokumenttyp:

Rutin

Fastställt/upprättad

2016-05-19 av Eva Ulfenborg

Senast reviderad:

2016-05-19

Giltighetstid:

Tills vidare

Detta dokument gäller för:

Vård och Omsorg

Dokumentansvarig:

Vård- och omsorgschef

Dnr:

2016-167

Om gåvor och testamenten i vården, rutin

Nedanstående rutin gäller för all personal inom Vård och omsorg, oavsett om man arbetar utifrån Hälso- och sjukvårdslagen, LSS eller Socialtjänstlagen.

Enligt Brottsbalken kan en vårdpersonal göra sig skyldig till mutbrott om han eller hon ”tar emot en otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning”.

Det är inte ovanligt att vårdpersonal som tack för god vård ibland tagit emot enklare gåvor, tex tårtor, blombuketter, frukt och chokladaskar från omsorgstagare och dess närstående. Frågan är dock när är en gåva otillbörlig?

Gåvor utan egentligt ekonomiskt värde

Personal får ta emot enklare gåvor till exempel tårtor, blombuketter, frukt, choklad och mindre saker som en vårdtagare själv tillverkat. Sådana gåvor bör personalen som regel kunna ta emot som tacksamhetsbetygelse eller bevis på erkänsla utan att detta ska anses vara otillbörligt. Däremot kan det vara olämpligt att ta emot flera gåvor från en och samma vårdtagare, även om varje gåvas värde är lågt. Det är viktigt att vårdtagaren/den närstående inte upplever att det finns förväntningar på gåvor. Personalen måste vara säkra på att de inte utsätts för påtryckningar eller mutor.

Gåvor med realiserbart ekonomiskt värde

Ovan ges exempel på gåvor av lågt värde som kan accepteras. Däremot får personal aldrig ta emot gåvor av högre värde som t ex smycken, prydnadsföremål, böcker, konstverk, mattor, möbler, dukar, husgeråd och kläder, oavsett om de ges under tiden vården ges eller efter att omvårdnaden avslutats. Om tvivel uppstår om vad som räknas som ”realiserbart ekonomiskt värde” ska alltid din närmaste chef kontaktas.

Penninggåvor

Anställda inom Vård och Omsorg bör aldrig ta emot kontanter, även om det rör sig om små belopp. En penninggåva kan ofta framkalla misstanke om särskilda förmåner, även om gåvan i det enskilda fallet framstår som rimlig med hänsyn till givarens ekonomiska villkor. Den vård som samhället bedriver ska ske på lika villkor för alla. Kontanter bör därför alltid avvisas även om

vårdtagaren blir besviken. Insisterar vårdtagaren på att få visa sin tacksamhet i form av en penninggåva, kan denne istället hänvisas till att sätta in ett bidrag till ex någon hjälporganisation. Drickspengar ska inte heller förekomma. Vårdpersonalen uppstår lön för sitt arbete och bör inte ta emot extra belöningar för sina åligganden i yrkesutövningen.

Affärstransaktioner

Affärstransaktioner, av vilket slag det än kan vara, mellan brukaren och personal, får inte förekomma. Detta med tanke på brukarens beroendeställning. Brukaren ska därmed inte sälja saker direkt till personalen eller tvärtom, även om det kan uppfattas som en god affär för brukaren. Att låna pengar av brukaren eller att satsa pengar i olika typer av spel är, under inga omständigheter, tillåtet.

Testamenten

Generellt sett är det uteslutet att vårdpersonal tar emot ett s.k. "testamentariskt förordnande" från en vårdtagare. Det räknas som en otillbörlig belöning för utförda tjänster om vårdtagaren testamentariskt sin egendom till personalen. Det finns rättsfall där vårdpersonal dömts för mutbrott. Detta gäller även om inte personalen känt till att den finns med i testamentet före vårdtagarens död. Om vårdtagaren och berörd vårdpersonal haft en nära personlig relation utanför tjänsten är situationen annorlunda, men grundregeln är att vårdpersonal aldrig kan finnas med i vårdtagarens testamente. Personal får inte ta del av eller vara delaktig i upprättande av testamenten.

Om du får vetskap om att brukaren gjort testamentariskt förordnande till någon inom personalgruppen, skall närmaste chef omedelbart informeras. Detta för att inga juridiska, moraliska eller etiska problem skall uppstå. Du skall inte medverka till upprättande av testamente. Detsamma gäller om du blir ombedd att ställa upp som testamentsvittne eller bevittna underskrift av andra handlingar. Om detta blir aktuellt, hänvisa till närmaste chef.

God man

Om en anställd i Vård och Omsorg samtidigt är god man för en av "sina" brukare, så är det viktigt att enhetschefen får kännedom om detta. Den anställda ska informera sin chef om detta.

Att tänka på

Om du som anställd kommer i situationer där det uppstår oklarheter ska du alltid kontakta din närmaste chef för vidare diskussioner. Det får aldrig uppstå, ens misstankar om, något som kan ändra förtroendet för den verksamhet vi utför och i vilken vi har att ge trygg och säker vård och omsorg. Skulle någon bryta mot reglerna kommer åtgärder att vidtas. Åtgärderna kan, beroende på regelbrottet, bli av såväl arbetsrättslig art som straff enligt brottsbalken.

Läs mer i "Hjo kommuns riktlinjer mot mutor, bestickning och jäv" (2012-33)